

E dokumentum az Önadózó újságban megjelent írás elektronikus változata.

Cím: **Devizás ügyletek könyvviteli elszámolása**

Szerző: **Junkertné dr. Szűcs Zsuzsanna**

Forrás: **ÖNADÓZÓ 2008 / 6, 7-8.**

Felhasználási feltételek: E dokumentum az Önadózó újságban megjelent írás elektronikus változata. A kiadvány szerzői jogi védelem alatt áll, 1 példányban saját gépre menthető, illetve 1 példányban kinyomtatható, a saját tevékenység során felhasználható. A kiadvány harmadik személy részére sem elektronikus sem hagyományos - nyomtatott - formában nem továbbítható és nem másolható. Nyilvános továbbközlése nem engedélyezett.

Jogi nyilatkozat: Az írás kizárólag csak tájékoztatás célját szolgálja, nem minősül tanácsadásnak, nem tartalmaz mindenre kiterjedő információt. A közlést követően az alapul szolgáló jogszabályok megváltozhattak. Felhasználás előtt konzultáljon szakértővel. A kiadó és a szerző a felhasználásból eredő kártérítési felelősségüket kizárják.

Kiadó: ADÓNET.HU Üzleti Kommunikációs Zrt. 1094 Budapest, Bokréta u. 3. Cégjegyzékszám: Fővárosi Cégbíróság 01-10- 0455755.
Ügyfélszolgálat: 1085 Budapest, József körút 53. Telefon: 06 1 267 5010.
E-mail: info@adonet.hu Internet: www.adonet.hu

Önadózó előfizetés: A kiadvány előfizetők részére ingyenes. Önadózó – az adózók lapja előfizetési díja 2009. évben 1.260,- Ft/hó. Előfizetés: info@onadozo.hu
Ügyfélszolgálat: 1085 Budapest, József körút. 53. Telefon: 06 1 267 5010

Devizás ügyletek könyvviteli elszámolása

Devizás ügyletek témakörében a Tisztelt Olvasóhoz kerülő cikk két részletben kerül közlésre. Jelen számunkban a téma alapvető kérdéseivel foglalkozunk, a következő (nyári összevont) számban néhány számpéldával kerül szemléltetésre a joganyag szabályozása.

A számvitelről szóló 2000. évi C. törvény 60. § és 62. §-a i tartalmazzák a külföldi pénzürtékre szóló eszközök és kötelezettségek értékelésének szabályait. Ezek a következő területeket érintik:

- valutapénztárba bekerülő valuta-készletet,
- devizaszámlára kerülő devizát,
- külföldi pénzürtékre szóló értékpapírt,
- külföldi pénzürtékre szóló befektetett pénzügyi eszközt,
- külföldi pénzürtékre szóló követelést,
- külföldi pénzürtékre szóló kötelezettséget.

Az eltérő rendelkezések miatt az értékelés során meg kell különböztetni, hogy az adott tétel évközi, vagy év végi értékeléséről van-e szó. Ezeket célszerű az adott számlaszámokon belül külön nyilvántartani (alszámla megbontás).

1. Bekerülési érték meghatározása

Általános szabály

Az üzleti év folyamán az értékelést – valamennyi a fentiekben tárgyalt tétel esetén – a bekerülés napján, illetve a szerződés szerinti teljesítés napján a számviteli politikában rögzített árfolyamon kell forintra számítani. Vagyis egy adott napon a külföldi pénznemben kifejezett gazdasági események ugyanazon az árfolyamon kerülnek a könyvekben lerögzítésre (forintosításra).

A számviteli törvény előírásai szerint a gazdálkodó által választott árfolyam lehet:

- Magyar Nemzeti Bank által közzétett, hivatalos devizaárfolyam,
- A választott hitelintézet által meghirdetett devizavételi és devizaeladási árfolyamának átlaga (a számlavezető hitelintézet nem csak a számlavezetők közül kerülhet ki, a választást a számviteli politikában rögzíteni szükséges),
- Egységesen értékelhető valamennyi eszköz és kötelezettség a választott hitelintézet által közzétett:
  - devizavételi, vagy csak
  - devizaeladási árfolyamon.

Ez a megoldás akkor választható, ha az előzőekben említett másik két módszer (MNB hivatalos árfolyam, illetve választott hitelintézet devizavételi és devizaeladási árfolyamának átlaga) alkalmazásával a megbízható és a valós összkép követelménye nem teljesülne, mert jelentős eltérés van a kétféle értékelési mód végeredménye között.

A fenti módszerek közül tényleges választás csak a főszabályként ismertett MNB hivatalos árfolyam és a választott hitelintézet vételi és eladási árfolyamának átlaga közül lehetséges. A csak devizavételi, vagy csak devizaeladási árfolyamon történő értékelés már feltételhez kötött. Ez utóbbi módszer akkor választható, ha az alapszámmódszerrel számított végeredményhez képest jelentős az eltérés.

Ezért a kiegészítő mellékletben az értékelésből adódó eltérést be kell mutatni, hogy az valóban jelentős. A jelentős nagyságrendet a számviteli politikában kell a vállalkozásnak meghatározni, ami történhet egységesen, de témánként is.

Forintért vásárolt deviza, valuta

Az eddig ismertetett módszerekhez képest eltérően kell a könyvekbe felvenni a forintért vásárolt valutát, illetve devizát. Ebben az esetben ugyanis a ténylegesen fizetett forint alapján kell a nyilvántartási árfolyamot meghatározni, azaz a deviza vagy valuta – ügyletet lebonyolító hitelintézet által alkalmazott – eladási árfolyamán történik az értékelés. A valuta, deviza forintra történő beváltásakor a ténylegesen kapott forintérték kerül a könyvekbe, a valutát, illetve a devizát pedig a könyv szerinti értékén (árfolyamán) kell a könyvekből kivezetni.

Barterügylet elszámolása

Amennyiben az exportértékesítés devizában meghatározott ellenértékét azonos devizaértékű importáruval, illetve importszolgáltatással egyenlíti ki (barterügylet), akkor az importbeszerzés, illetve az exportárbevétel forintértékét az importbeszerzés, illetve az exportértékesítés szerződés szerinti devizaértéknek az első teljesítéskor érvényes, a Magyar Nemzeti Bank által közzétett hivatalos devizaárfolyamon átszámított forintértéken kell meghatározni. Így az importbeszerzés és az exportértékesítés árbevétele forintértékben is azonos lesz (akkor is, ha az áthúzódik a következő évre), függetlenül attól, hogy milyen hányadát képezi az első tétel a szerződés szerinti teljes mennyiségnek.

Bekerülési érték részét képező árfolyamkülönbözet

A bekerülési érték részét képezi a beruházáshoz, vagyoni értékű joghoz közvetlenül kapcsolódó devizakötelezettségnek az esz-

köz üzembe helyezéséig terjedő időszakra elszámolt árfolyam-különbözete, függetlenül attól, hogy az árfolyamveszteség, vagy árfolyamnyereség. A beruházáshoz, a vagyoni értékű joghoz közvetlenül kapcsolódó devizakötelezettségnek a pénzügyi teljesítéskor realizálódott árfolyamkülönbözetét nem a pénzügyi műveletek egyéb eredményével szemben kell elszámolni, hanem a bekerülési értéket módosító tételként kell figyelembe venni, ha a gazdasági esemény az üzembe helyezés előtt megtörtént. Devizás kötelezettségnek minősül az összes olyan devizában teljesítendő kötelezettség, amelyik a beruházáshoz, vagyoni értékű joghoz közvetlenül kapcsolódik, így különösen a devizás szállítói tartozás, illetve a devizás hitel-, vagy kölcsöntartozás. Csak a devizaszámlán meglévő, a devizakészlettel nem fedezett devizakötelezettségek árfolyamkülönbözete számolható el a bekerülési értéket módosító tételként.

2. Ügylet befejeződése

Külföldi pénzürtékre szóló befektetett eszköz, értékpapír beváltásakor, a külföldi pénzürtékre szóló követelés és kötelezettség pénzügyi rendezésekor az előzőek szerint kiszámított könyv szerinti forintérték és a pénzügyi realizáláskor ténylegesen kapott, illetve fizetett forintérték közötti különbség összegét a pénzügyi műveletek egyéb bevételei, illetve egyéb ráfordításai között kell kimutatni.

Egyik devizának, valutának másik devizára, valutára történő átváltása során az átváltás gyakorlatilag napi választott árfolyamon kerül elszámolásra, tehát árfolyamkülönbözet keletkezik, és realizált eredményhatás kerül kimutatásra. A beváltott deviza, valuta a könyv szerinti értékén kerül kivezetésre, a beváltás során kapott deviza, valuta a bekerülés napján érvényes választott árfolyamon kerül elszámolásra. A két árfolyam közötti különbség – előjelének megfelelően – pénzügyi műveletek

egyéb bevételei/ráfordításai között kerül elszámolásra.

Külföldi pénzügyi rendezésekben kifejezett követelés pénzügyi rendezésekor, illetve a külföldi pénzügyre szóló értékpapír beváltásakor, ha a devizában kapott pénzeszeget a vállalkozás devizaszámlára helyezi, és nem forintosítja, úgy mind a követelés, illetve értékpapír állományának csökkenését, mind a devizakészlet növekedését a pénzügyi rendezés napján érvényes, a számviteli politikában rögzített, választott árfolyamon kell elszámolni. A követelés, illetve az értékpapír bekerülése napján érvényes, a számviteli politikában rögzített devizaárfolyam és a pénzügyi rendezés napjára vonatkozó, a számviteli politika szerinti választott árfolyam közötti különbség összege a pénzügyi műveletek egyéb eredményeként számolandó el. A devizaszámlán ekkor nem keletkezik árfolyam-különbözet, csupán a nyilvántartási ár változhat.

A külföldi pénznemben kifejezett kötelezettség (pl. külföldi szállító, devizahitel) kiegyenlítésére felhasznált saját valuta, deviza esetén a pénzeszközök felhasználása könyv szerinti árfolyamon történik (az eredeti bekerülési árfolyamon, vagy azok átlagán, vagy FIFO módszer alkalmazásával). Mivel a külföldi pénznemben kifejezett kötelezettség a számviteli politikában rögzített, a teljesítés napjára vonatkozó választott árfolyamon került értékelésre a könyvekbe való felvételkor - és ezen az értéken kerülnek kivezetésre -, ezért szükségszerűen árfolyam-különbözet keletkezik. Ez a pénz könyv szerinti árfolyamának és a kötelezettség felvételekor napi választott árfolyam különbségéből adódik.

Barter ügylet befejeződése esetén a külföldi megrendelővel szembeni – az exportárúszállítástól, az exportszolgáltatás teljesítéséből származó, devizában meghatározott – követelés forintértéke azonos lesz a külföldi megrendelővel szembeni – importbe-

szerekből (importáru-beszerekből, importszolgáltatás igénybevételeiből) származó, devizában meghatározott – kötelezettség forintértékével, amelyet (technikai számla közbeiktatásával) össze kell vezetni, az összevezetés után azokon egyenleg nem maradhat. Az azonos árfolyam miatt árfolyam-különbözet elszámolására sincs lehetőség.

3. Év végi (mérlegforduló-napi) értékelés

A mérlegben a devizás eszközöket és devizás kötelezettségeket az üzleti év mérlegforduló-napjára vonatkozó, a számviteli politikában rögzített, választott devizaárfolyamon számított értéken kell kimutatni. Az év végi értékelésből adódó árfolyam-különbözet összevonandó, egyenlegében kezelendő.

Amennyiben az értékelésből adódó különbség összevontan nem jelentős, úgy semmit nem kell elszámolni. A számításokat természetesen ebben az esetben is végre kell hajtani, és azok eredményét dokumentálni kell.

Ha az értékelésből adódó eltérés összevontan jelentős, akkor az lehet:

- veszteség, és a 8 számlaosztályban a Pénzügyi műveletek egyéb ráfordításaiként kell elszámolni, így az adott üzleti év eredményét csökkenti az év végi értékelésből adódó összevont árfolyamveszteség,
- nyereség, és a 9 számlaosztályban a Pénzügyi műveletek egyéb bevételeiként kell elszámolni, így az adott üzleti év eredményét növeli az év végi értékelésből adódó összevont árfolyamnyereség.

A mérlegforduló-napi devizás értékelések könyveléstechnikai megoldásai a következők lehetnek:

- Az értékelés végeredményének meghatározásakor rögzítésre került a keletkezett összevont árfolyam-különbözet előjele és jelentős volta.

Ha nyereség keletkezett, akkor minden értékelésből adódó tétel a 9 Pénzügyi műveletek egyéb bevételei számlára kerül lekönyvelésre. A veszteség jellegű tételek a számla tartozik oldalán, a nyereség jellegű tételek – természetesen – a követel oldalán kerülnek rögzítésre. Ha veszteség keletkezett összevontan, akkor minden, értékelésből adódó tételt a 8 Pénzügyi műveletek egyéb ráfordításai számlán mutatnak ki. A nyereség tételeket a számla követel oldalára, a veszteség jellegű tételeket – értelemszerűen – a számla tartozik oldalára könyvelnek le.

- Technikai számla közbeiktatásával, amely megnyitható a 3, vagy a 4 számlaosztályban. Valamennyi devizás tétel fordulónapi értékelésekor a különbséget erre a számlára kerül átvezetésre, s így alakul ki a végeredmény a technikai számlán. A technikai számla egyenlege jellegének megfelelően kerül átvezetésre a 8 számlaosztályba a Pénzügyi műveletek egyéb ráfordításai, illetőleg a 9 számlaosztályba a Pénzügyi műveletek egyéb bevételei közé. A számításokat ekkor is előre célszerű elvégezni, hogy a tételes könyvelés előtt a végeredmény – az összevont árfolyam-különbözet jelentős volta, illetve nyereség vagy veszteség jellege – ismert legyen.
- Értékeléskor a nyereségek a 9 Pénzügyi műveletek egyéb bevételei számlára, a veszteségek a 8 Pénzügyi műveletek egyéb ráfordításai számlára kerülnek lekönyvelésére, majd a végeredmény ismeretében a kisebb összeg átvezetésre kerül a nagyobb forgalmat mutató számlára.

A számviteli törvény fordulónapi értékelésének hatóköre kiterjed a devizában befolyt, vagy devizában meghatározott időarányos kamatok értékelésére is. Ezek ugyan az aktív időbeli elhatárolásokat érintik, de azon belül követelés tartalmú tétel-

lek. A pénzügyileg befolyt kamatokat a napi választott árfolyamon kell értékelni. A járó kamatok esetében sincs eltérés, ugyancsak a napi választott árfolyamon történik az értékelés. Ez akkor is igaz, ha a mérlegkészítés időpontjáig a kamat pénzügyileg is realizálódik. Ennek a mérlegforduló-napi értékelésekor a mérlegforduló-napon érvényes, a számviteli politikában rögzített, választott árfolyamot kell alkalmazni. Ez egy jelentős különbség az általános értékelési szabályoktól, mivel a devizás eszközök és kötelezettségek értékelése a mérlegforduló-napon történik, a többi eszköz mérlegértékének meghatározása pedig a mérlegkészítéskor ismert piaci érték figyelembevételével.

A fordulónapon még használatba nem vett beruházáshoz, a vagyoni értékű joghoz közvetlenül kapcsolódó devizakötelezettségnek az év végi árfolyam-különbözetét bekerülési értéket módosító tételként kell elszámolni, függetlenül attól, hogy az összevont árfolyam-különbözet jelentős, vagy nem jelentős. Az ilyen devizakötelezettségek árfolyam-különbözetét a fordulónapi összevont devizás értékelésnél nem lehet figyelembe venni, azokat a kötelezettségekkel szemben közvetlenül bekerülési értéket módosító tételként kell elszámolni. Vizsgálni szükséges azonban, hogy a devizás kötelezettség devizaszámlán meglévő devizakészlettel nem fedezett-e. Ebben az esetben ugyanis a devizakötelezettség árfolyam-különbözete nem számolható el a bekerülési érték részeként. Ekkor mind a devizakötelezettség, mind a devizakészlet a fordulónapi összevont devizás értékelés része lesz.

A mérlegforduló-napi árfolyam-különbözet számításánál a barterügyletből származó kötelezettségek, illetve követelések árfolyam-különbözeteit nem lehet figyelembe venni, ugyanis ezek a kötelezettségek, és követelések év végén nem értékelhetők át.

Megjegyezzük, hogy a jelentősnek minősülő devizás árfolyam-különbözetek elszámolását megelőzően a devizás, valutás eszközök, kötelezettségek fordulónapi értékelésénél figyelembe kell venni a minősítéseket, ezért először a minősítési feladatokat kell végrehajtani és elszámolni. Ezek a következők:

- hitelezési veszteség,
- értékvesztés,
- értékvesztés visszaírása, és végül
- jelentős összegű devizás árfolyam-különbözet elszámolása.

A fenti sorrend azt is jelenti, hogy az egyes minősítéseket meg kell határozni devizában, majd a devizás értékeket kell az általános szabályok szerint átszámítani forintra. A fordulónapi értékelésből adódó árfolyam-különbözetek csak ezután határozhatók meg.

3. A valuta- és devizakészlet nyilvántartási módozatai

A valuta- és devizakészlet értékelésének módszerei a Szt. 62. § (4) bekezdésében kerültek felsorolásra. A deviza- és valuta-készlet – természeténél fogva – nem az egyedi, hanem a csoportos nyilvántartás választását indokolja. Ezért nem célszerű a valuta- és devizakészlet csökkenését a beszerzési árfolyamon követni, hanem az átlagolás megoldás, vagy a FIFO módszer indokolt. Felmerülhet még az elszámolási ár használata is.

A számviteli törvény nem határozza meg a különböző átlagolási módszereket, de a vállalkozás által választott és ténylegesen alkalmazott eljárást a számviteli politikában az értékelés szabályai között rögzíteni kell. Az átlagolás lehet csúsztatott átlag - ennek alkalmazása a pénzeszközök esetén célszerű –, ami azt jelenti, hogy minden egyes beszerzés után újra számítják az átlagos pénzkészlet értékét, és a csökkenéseket mindig az újraszámított csúsztatott átlagos érték alapján határozzák meg, és ala-

kul ki a valuta- vagy deviza könyv szerinti készletértéke.

A FIFO módszer alkalmazása esetében az először bekerült pénzeszközt kell először kivezetni a könyvekből, és ez a készlet kerül költségként, ráfordításként először elszámolásra. Ami a valutapénztárban, vagy devizabetét számlán maradt, az az utolsó beszerzési árakon szerepel a mérlegben.

1. Példa: Devizában számlázott és fizetett belföldi értékesítés

Egy vállalkozás belföldi partnerével devizaalapon kötött szerződést, a megállapodásuk alapján a számlázás és a fizetés is devizában történik. A vállalkozás által teljesített értékesítés ellenértéke 1.000 EUR + 20% áfa.

A számviteli politikában választott árfolyamként a számlavezető hitelintézet deviza-vételi és deviza-eladási árfolyamának átlagát rögzítették.

Az áfa összege MNB hivatalos devizaárfolyamon kerül kimutatásra.

A szerződés szerinti teljesítés napján:

- kereskedelmi banki árfolyamok: deviza-vételi árfolyam: 240 Ft/EUR, deviza-eladási árfolyam: 260 Ft/EUR.
- MNB hivatalos deviza-árfolyama: 245 Ft/EUR.

A pénzügyi teljesítéskor a kereskedelmi banki árfolyamok: deviza-vételi árfolyam: 235 Ft/EUR, deviza-eladási árfolyam: 255 Ft/EUR.

Megoldás, kontírozás:

Árbevétel elszámolása a teljesítés napjára vonatkozó, számviteli politikában választott árfolyamon:

T 312 Belföldi követelések (a devizában kiállított számlából forintban) 250.000 Ft

K 91-92 Belföldi értékesítés árbevétel

tele 250.000 Ft
(Mellékszámítás: $1.000 \text{ EUR} \times 250 \text{ Ft/EUR} = 250.000 \text{ Ft}$)

Az áfa elszámolása a teljesítés napjára vonatkozó, a vállalkozás számviteli politikájában választott árfolyamon:

T 312 Belföldi követelések (a devizában kiállított számlából forintban) 50.000 Ft

K 368 áfa elszámolás-technikai számla 50.000 Ft

(Mellékszámítás: $200 \text{ EUR} \times 250 \text{ Ft/EUR} = 50.000 \text{ Ft}$)

Az áfa elszámolása az áfa törvény szerinti árfolyamon:

T 368 áfa elszámolás-technikai számla 49.000 Ft

K 467 Fizetendő áfa 49.000 Ft

(Mellékszámítás: $200 \text{ EUR} \times 245 \text{ Ft/EUR} = 49.000 \text{ Ft}$)

Elszámolás-technikai számla egyenlegének átvezetése:

T 368 áfa elszámolás-technikai számla 1.000 Ft

K 9762 Külföldi pénzügyi eszközök és kötelezettségek pénzügyileg rendezett árfolyamnyeresége 1.000 Ft

(Mellékszámítás: $(250 \text{ Ft/EUR} - 245 \text{ Ft/EUR}) \times 200 \text{ EUR} = 1.000 \text{ Ft}$)

Pénzügyi rendezés:

T 386 Devizabetét-számla 294.000 Ft

K 312 Belföldi követelések

(a devizában kiállított számlából forintban) 294.000 Ft

(Mellékszámítás: $1.200 \text{ EUR} \times 245 \text{ Ft/EUR}$)

Vevőkövetelés árfolyam-különbözete:

T 8762 Külföldi pénzügyi eszközök és kötelezettségek pénzügyileg rendezett árfolyamvesztése 6.000 Ft

K 312 Belföldi követelések (a devizában kiállított számlából forintban) 6.000 Ft

(Mellékszámítás: $(250 \text{ Ft/EUR} - 245 \text{ Ft/EUR}) \times 1.200 \text{ EUR} = 6.000 \text{ Ft}$)

2. Példa: Devizában meghatározott, bérbeadási szolgáltatás kiegyenlítése a hitelintézettől fix áron vásárolt devizából

Egy vállalkozás 2.000 EUR + 20% áfa értékű, bérbeadásból származó devizában fennálló kötelezettségét devizaszámlájáról egyenlíti ki. A vállalkozás tartozásainak kiegyenlítési fedezetéül szerződés alapján havi szinten fix árfolyamon vásárol devizát a számlavezető hitelintézettől. A vállalkozás számviteli politikájában választott árfolyamként az MNB hivatalos devizaárfolyamát rögzítette.

Az MNB hivatalos devizaárfolyama:

- a szerződéses kötelezettség Ptk. szerinti teljesítése napján: 250 Ft/EUR,
- a fizetési határidő napján: 255 Ft/EUR.

A vállalkozás a szállítói tartozás kiegyenlítése céljából 1.500 EUR-t 253 Ft/EUR árfolyamon vásárolt meg a számlavezető hitelintézettől, ezen felül rendelkezik még 1.000 EUR-val, ennek bekerülési árfolyama: 246 Ft/EUR volt.

A számviteli politika szerint a devizakészlet csökkenését FIFO módszerrel számolja el a vállalkozás.

Megoldás, kontírozás:

A bérleti díj elszámolása, az igénybe vett szolgáltatások között, a teljesítés napjára vonatkozó, a vállalkozás számviteli politikájában rögzített árfolyamon:

T 522 Bérleti díjak 500.000 Ft

K 4543 Belföldi szolgáltatók 500.000 Ft

(Mellékszámítás: $2.000 \text{ EUR} \times 250 \text{ Ft/EUR} = 500.000 \text{ Ft}$)

Az áfa elszámolása a Ptk. szerinti teljesítés napjára vonatkozó, a vállalkozás számviteli politikájában rögzített árfolyamon:

T 479 áfa elszámolás-technikai számla
100.000 Ft

K 4543 Belföldi szolgáltatók
100.000 Ft

(Mellékszámítás: $400 \text{ EUR} \times 250 \text{ Ft/EUR} = 100.000 \text{ Ft}$)

A forgalmi adó elszámolása az Áfa törvény szerinti szabályoknak megfelelően, MNB árfolyamon:

T 466 Előzetesen felszámított áfa
102.000 Ft

K 479 áfa elszámolás-technikai számla
102.000 Ft

(Mellékszámítás: $400 \text{ EUR} \times 255 \text{ Ft/EUR} = 102.000 \text{ Ft}$)

Elszámolás-technikai számla egyenlegének átvezetése:

T 479 áfa elszámolás-technikai számla
2.000 Ft

K 9762 Külföldi pénzügyileg rendezett árfolyamnyeresége
2.000 Ft

(Mellékszámítás: $(255 \text{ Ft/EUR} - 250 \text{ Ft/EUR}) \times 400 \text{ EUR} = 2.000 \text{ Ft}$)

Devizavásárlás fix árfolyamon ($1.500 \text{ EUR} \times 253 \text{ Ft/EUR} = 379.500 \text{ Ft}$)

– Hitelintézet jóváírási értesítése alapján:

T 386 Devizabetét-számla 379.500 Ft

K 389 Átvezetési számla
379.500 Ft

– Hitelintézet terhelési értesítése:

T 389 Átvezetési számla
379.500 Ft

K 384 Elszámolási betétszámla
379.500 Ft

Kötelezettség kiegyenlítése:

T 4543 Belföldi szolgáltatók 600.200 Ft
K 386 Devizabetét-számla
600.200 Ft

(Devizakészlet csökkenése: $1.000 \text{ EUR} \times 246 \text{ Ft/EUR} + 1.400 \text{ EUR} \times 253 \text{ Ft/EUR} = 600.200 \text{ Ft}$)

Szállítói számla árfolyam-különbözetének elszámolása:

T 8762 Külföldi pénzügyileg rendezett árfolyamvesztesége
200 Ft

K 4543 Belföldi szolgáltatók
200 Ft

(Mellékszámítás: $600.200 \text{ Ft} - (2.400 \text{ EUR} \times 250 \text{ Ft/EUR}) = 200 \text{ Ft}$)

3. Példa: Devizában meghatározott, forintban számlázott és forintban fizetett értékesítés, kapott előleg beszámításával

Egy részvénytársaság belföldi partnerével megkötött szerződése szerint, az általa végzett és a vevő által elfogadott teljesítés értéke 2.000 USD + 20% áfának megfelelő forintérték, a szerződés szerinti teljesítés napjára vonatkozó MNB árfolyamon számítva. Vagyis a szerződő partnerek a szerződésben kikötötték, hogy az elszámolásuk alapját (szerződés szerinti árfolyam) az MNB árfolyam képezi. A részvénytársaság számviteli politikája alapján a devizában is nyilvántartott követeléseket és kötelezettségeket a számlavezető hitelintézet átlagárfolyamán tartja nyilván

A szerződés szerint a vevő 200 USD + 20% áfa előleget fizet az eladónak. Az előleg pénzügyi teljesítésekor az MNB által jegyzett hivatalos devizaárfolyam 170 Ft/USD, a hitelintézet vételi és eladási árfolyama: 170 Ft/USD, illetve 190 Ft/USD volt.

A szerződés szerinti teljesítés napján az MNB által jegyzett árfolyam: 165 Ft/USD,

a hitelintézet vételi és eladási árfolyama: 165 Ft/USD, illetve 185 Ft/USD.

Megoldás:

A számviteli törvény 60. § (7) bekezdése alapján devizaalapú ügyletként kerül a feladat kidolgozásra.

Alkalmazandó árfolyamok összefoglalása:

- szerződés szerint alkalmazandó: MNB hivatalos devizaárfolyama,
- az eladó számviteli politikája szerinti: számlavezető (választott) hitelintézet deviza eladási- és devizavételi árfolyamának átlaga,
- Áfa törvény szerinti: MNB hivatalos devizaárfolyamát választotta az adóalany.

Kontírozás:

Előleg:

A kapott előleg általános forgalmi adót tartalmazó összegének elszámolása kötelezettségként:

T 384 Elszámolási betétszámla
40.800 Ft

K 453 Vevőktől kapott előlegek

40.800 Ft

(Mellékszámítás: 240 USD × 170 Ft/USD = 40.800 Ft)

Az előlegből fizetendő általános forgalmi adó összegének előírása:

T 368 Egyéb követelések
6.800 Ft

K 467 Fizetendő ÁFA 6.800 Ft

(Mellékszámítás: 40 USD × 170 Ft/USD = 6.800 Ft)

Teljesítés:

A szerződés teljesítésekor:

- a számlát a teljesítés napjára vonatkozó, szerződés szerinti devizaárfolyamon átszámított forint összegében kell kiállítani,

- a folyószámlán a számla alapját képező deviza összegét is rögzíteni kell,
- ha a vállalkozás által választott árfolyam nem egyezik meg a szerződés szerinti árfolyammal, az árbevételt, a követelést, a választott árfolyamra kell helyesbíteni,
- az áfa összege az MNB hivatalos devizaárfolyamán kerül kimutatásra.

Követelés szerződés szerinti árfolyamon:

T 311 Belföldi követelések
396.000 Ft

K 91-92 Belföldi értékesítés árbevétele
330.000 Ft

K 467 Fizetendő áfa

66.000 Ft

(Mellékszámítás: 2.400 USD × 165 Ft/USD = 396.000 Ft

2.000 USD × 165 Ft/USD = 330.000 Ft

400 USD × 165 Ft/USD = 66.000 Ft)

Helyesbítés a vállalkozás által választott árfolyamra:

T 311 Belföldi vevőkövetelések
24.000 Ft

K 91-92 Belföldi értékesítés árbevétele
20.000 Ft

K 467 Fizetendő ÁFA 4.000 Ft

(Választott árfolyam: (185 Ft/USD + 165 Ft/USD) / 2 = 175 Ft/USD

(175 Ft/USD – 165 Ft/USD) × 2.400 USD = 24.000 Ft

(175 Ft/USD – 165 Ft/USD) × 2000 USD = 20.000 Ft

(175 Ft/USD – 165 Ft/USD) × 400 USD = 4.000 Ft

Amennyiben az egyezőséget biztosítani kívánja a vállalkozás a 467 Fizetendő áfa főkönyvi számla, és az áfa bevallásba beállítandó áfa összegével, akkor az áfát az

MNB árfolyamon kell kimutatni, akkor a következő könyvelési tétel is elszámolandó (az áfa alap egyezősége így sem biztosítható):

Fizetendő áfa kimutatása MNB árfolyamon:

T 467 Fizetendő áfa 4.000 Ft

K 9762 Külföldi pénzürtékre szóló eszközök és kötelezettségek

pénzügyileg rendezett árfolyamnyeresége
4.000 Ft

(Mellékszámítás: $(175 \text{ Ft/USD} - 165 \text{ Ft/USD}) \times 400 \text{ USD} = 4.000 \text{ Ft}$)

VAGY EGYSZERŰBEN:

Követelés összegének kimutatása a választott árfolyamon:

T 311 Belföldi követelések 350.000 Ft

K 91-92 Belföldi értékesítés árbevétele 350.000 Ft

(Mellékszámítás: $(185 \text{ Ft/USD} + 165 \text{ Ft/USD})/2 \times 2.000 \text{ USD} = 175 \text{ Ft/USD} \times 2.000 \text{ USD} = 350.000 \text{ Ft}$)

Áfa elszámolása a választott árfolyamon:

T 311 Belföldi követelések 70.000 Ft

K 368 áfa elszámolás-technikai számla 70.000 Ft

(Mellékszámítás: $(185 \text{ Ft/USD} + 165 \text{ Ft/USD})/2 \times 400 \text{ USD} = 175 \text{ Ft/USD} \times 400 \text{ USD} = 70.000 \text{ Ft}$)

Áfa elszámolása az MNB árfolyamon:

T 368 áfa elszámolás-technikai számla 66.000 Ft

K 467 Fizetendő áfa 66.000 Ft

(Mellékszámítás: $165 \text{ Ft/USD} \times 400 \text{ USD} = 66.000 \text{ Ft}$)

Elszámolás-technikai számla egyenlegének átvezetése:

T 368 áfa elszámolás technikai számla 4.000 Ft

K 9762 Külföldi pénzürtékre szóló eszközök és

kötelezettségek pénzügyileg rendezett árfolyam-nyeresége
4.000 Ft

(Mellékszámítás: $70.000 \text{ Ft} - 66.000 \text{ Ft} = 4.000 \text{ Ft}$ Vagy $(175 \text{ Ft/USD} - 165 \text{ Ft/USD}) \times 400 \text{ USD} = 4.000 \text{ Ft}$)

Előleg beszámítása, fennmaradó követelés pénzügyi rendezése:

Mivel a vevővel az elszámolás devizaalapon történik, ezért a devizában megállapított előleg és a devizaalapon számlázott végösszeg különbözetét a szerződésben meghatározott, a szerződés szerinti teljesítéskori árfolyamon kell meghatározni, és ezt az összeget fogja a vevő megfizetni.

Az elszámolás keretében a kapott előleg könyv szerinti árfolyamon számított értékét át kell vezetni a vevők számlán kimutatott követelések közé. A vevő kiegyenlítését követően, ha a vevő számlának egyenlege van, azt árfolyamkülönbözetnek kell tekinteni.

Az előleg átvezetése:

T 453 Vevőtől kapott előleg 40.800 Ft

K 311 Belföldi követelések 40.800 Ft

Vegyes feladás az előleghez kapcsolódó áfa összegéről:

T 467 Fizetendő áfa 6.800 Ft

K 368 Egyéb követelések 6.800 Ft

A vevő által fizetett összeg:

T 384 Elszámolási betétszámla 356.400 Ft

K 311 Belföldi követelések 356.400 Ft

(Mellékszámítás: $(2.400 \text{ USD} - 240 \text{ USD}) \times 165 \text{ Ft/USD} = 2.160 \text{ USD} \times 165 \text{ Ft/USD} = 356.400 \text{ Ft}$)

A vevő számlán megjelenő árfolyam-

különbözet elszámolása:

T 8762 Külföldi pénzürtékre szóló eszközök és kötelezettségek

pénzügyileg rendezett árfolyamvesztesége 22.800 Ft

K 311 Belföldi követelések 22.800 Ft

Bruttó számlaérték a választott árfolyamon – (Előleg a szerződés szerinti árfolyamon + Fizetett összeg a szerződés szerinti árfolyamon) = $2.400 \text{ USD} \times 175 \text{ Ft/USD} - [(240 \text{ USD} \times 170 \text{ Ft/USD}) + (2.160 \text{ USD} \times 165 \text{ Ft/USD})] = 420.000 \text{ Ft} - (40.800 \text{ Ft} + 356.400 \text{ Ft}) = 22.800 \text{ Ft}$

4. Példa: Devizás pénzügyi lízing miatti kötelezettség

Vállalkozásunk egy tehergépjárművet zárt végű pénzügyi lízingszerződés keretében vásárolt, a szerződést devizaalapon kötötték meg, és a fizetés is devizában történik. A gépjármű vételára 120.000 EUR + 20%

Áfa, a lízingszerződés futamideje 31 hónap, a havi tőketörlesztő részlet: 3.500 EUR, a kamat mértéke havi 500 EUR. Szerződéskötéskor 36.000 EUR-t fizetett ki a vállalkozás, mely az Áfa összegét is magába foglalja. A gépjármű birtokbavétele – a szerződés teljesítése – 2008. október 1-én fog megtörténni, a havi tőke- és kamatfizetési kötelezettség tárgyhó 1-én esedékes.

A vállalkozás fizetési kötelezettségeit deviza-betétszámláról rendezi. A deviza-betétszámlán 200.000 EUR áll rendelkezésre, a készletcsökkenést az átlagár alkalmazásával számolják el, amely jelenleg 265 Ft/EUR.

A számviteli politika szerinti választott árfolyam a számlevezető hitelintézet deviza-vételi és deviza-eladási árfolyamának átlaga.

A számlavezető hitelintézet árfolyamai a következők szerint alakultak: (Az egyszerűsítés kedvéért a középárfolyamot is megadjuk.)

Dátum	Deviza-vételi árfolyam	Deviza-eladási árfolyam	Deviza átlagárfolyam
2008. október 1.	250 Ft/EUR	270 Ft/EUR	260 Ft/EUR
2008. november 1.	240 Ft/EUR	260 Ft/EUR	250 Ft/EUR
2008. december 1.	245 Ft/EUR	265 Ft/EUR	255 Ft/EUR
2008. december 31.	243 Ft/EUR	263 Ft/EUR	253 Ft/EUR

A MNB hivatalos devizaárfolyama 2008. október 1-én: 255 Ft/EUR (az áfa kötelezettség megállapításához).

Megoldás:

Lízingbe vett eszköz beruházásként történő elszámolása a teljesítés napján érvényes választott árfolyamon (2008. október 1.):

T 161 Befejezetlen beruházások 31.200.000 Ft

K 448 Pénzügyi lízing miatti kötelezettségek 31.200.000 Ft

(Mellékszámítás: $120.000 \text{ EUR} \times 260 \text{ Ft/EUR} = 31.200.000 \text{ Ft}$)

Az eszköz aktiválása 2008. október 1-én:

T 132 Termelésben közvetlenül részt vevő járművek 31.200.000 Ft

K 161 Befejezetlen beruházások 31.200.000 Ft

Áfa elszámolása a számviteli politika szerinti választott árfolyamon (2008. október 1.):

T 479 Áfa elszámolás-technikai számla 6.240.000 Ft

K 448 Pénzügyi lízing miatti kötelezettségek 6.240.000 Ft

(Mellékszámítás: $120.000 \text{ EUR} \times 260 \text{ Ft/EUR} \times 20\% = 6.240.000 \text{ Ft}$)

Áfa elszámolása az áfa törvény szerinti MNB árfolyamon:

T 4661 Beszerzések előzetesen felszámított általános forgalmi adója
6.120.000 Ft

K 479 áfa elszámolás-technikai számla
6.120.000 Ft

(Mellékszámítás: $120.000 \text{ EUR} \times 255 \text{ Ft/EUR} \times 20\% = 6.120.000 \text{ Ft}$)

Elszámolás-technikai számla egyenlegének átvezetése:

T 8762 Külföldi pénzeszközre szóló eszközök és kötelezettségek pénzügyileg rendezett árfolyamvesztése
120.000 Ft

K 479 áfa elszámolás-technikai számla
120.000 Ft

[Mellékszámítás: $(260 \text{ Ft/EUR} - 255 \text{ Ft/EUR}) \times 24.000 \text{ EUR} = 120.000 \text{ Ft}$]

Szerződés teljesítéskor kifizetett összeg elszámolása (mely összeg az előzetesen felszámított adót is tartalmazza), a deviza nyilvántartási árfolyamán.

T 448 Pénzügyi lízing miatti kötelezettségek
9.540.000 Ft

K 3861 Deviza betétszámla
9.540.000 Ft

(Mellékszámítás: $36.000 \text{ EUR} \times 265 \text{ Ft/EUR} = 9.540.000 \text{ Ft}$)

Kötelezettség árfolyam-különbözetének elszámolása:

T 8762 Külföldi pénzeszközre szóló eszközök és kötelezettségek

pénzügyileg rendezett árfolyamvesztése
180.000 Ft

K 448 Pénzügyi lízing miatti kötelezettségek
180.000 Ft

[Mellékszámítás: $(265 \text{ Ft/EUR} - 260 \text{ Ft/EUR}) \times 36.000 \text{ EUR} = 180.000 \text{ Ft}$]

Törlesztő részlet fizetése a deviza nyilvántartási (átlag) árfolyamán (2008. november 1.):

T 448 Pénzügyi lízing miatti kötelezettségek

927.500 Ft

K 3861 Deviza-betétszámla

927.500 Ft

(Mellékszámítás: $3.500 \text{ EUR} \times 265 \text{ Ft/EUR} = 927.500 \text{ Ft}$)

Kötelezettség árfolyam-különbözetének elszámolása (a beszerzéskori választott árfolyam és a deviza nyilvántartási árfolyama közötti különbség, a törlesztő részlet vonatkozásában) 2008. november 1.:

T 8762 Külföldi pénzeszközre szóló eszközök és kötelezettségek pénzügyileg rendezett árfolyamvesztése
17.500 Ft

K 448 Pénzügyi lízing miatti kötelezettségek
17.500 Ft

[Mellékszámítás: $(265 \text{ Ft/EUR} - 260 \text{ Ft/EUR}) \times 3.500 \text{ EUR} = 17.500 \text{ Ft}$]

Fizetett kamat elszámolása a deviza nyilvántartási árfolyamán (2008. november 1.):

T 8722 Kölcsönök, hitelek egyéb fizetendő kamata
125.000 Ft

K 45 Rövid lejáratú kötelezettségek
125.000 Ft

(Mellékszámítás: $500 \text{ EUR} \times 250 \text{ Ft/EUR} = 125.000 \text{ Ft}$)

A deviza készlet-csökkenés elszámolása nyilvántartási árfolyamán (2008. november 1.):

T 45 Rövid lejáratú kötelezettségek
132.500 Ft

K 3861 Deviza betétszámla
132.500 Ft

(Mellékszámítás: $500 \text{ EUR} \times 265 \text{ Ft/EUR} = 132.500 \text{ Ft}$)

Árfolyam-különbözet elszámolása:

T 8762 Külföldi pénzeszközre szóló eszközök és kötelezettségek

pénzügyileg rendezett árfolyamvesztése
7.500 Ft

K 45 Rövid lejáratú kötelezettségek

7.500 Ft

(Mellékszámítás: $132.500 \text{ Ft} - 125.000 \text{ Ft} = 7.500 \text{ Ft}$ VAGY $500 \text{ EUR} \times (265 \text{ Ft/EUR} - 250 \text{ Ft/EUR}) = 7.500 \text{ Ft}$)

Törlesztő részlet fizetése a deviza nyilvántartási (átlag) árfolyamán (2008. december 1.):

T 448 Pénzügyi lízing miatti kötelezettségek
927.500 Ft

K 3861 Deviza-betét számla
927.500 Ft

(Mellékszámítás: $3.500 \text{ EUR} \times 265 \text{ Ft/EUR} = 927.500 \text{ Ft}$)

Kötelezettség árfolyam-különbözetének elszámolása (a beszerzési korai választott árfolyam és a deviza nyilvántartási árfolyama közötti különbség, a törlesztő részlet vonatkozásában) 2008. december 1.:

T 8762 Külföldi pénzeszközre szóló eszközök és kötelezettségek pénzügyileg rendezett árfolyamvesztése 17.500 Ft

K 448 Pénzügyi lízing miatti kötelezettségek 17.500 Ft

[Mellékszámítás: $(265 \text{ Ft/EUR} - 260 \text{ Ft/EUR}) \times 3.500 \text{ EUR} = 17.500 \text{ Ft}$]

Fizetett kamat elszámolása a deviza nyilvántartási árfolyamán (2008. december 1.):

T 8722 Kölcsönök, hitelek egyéb fizetendő kamata 127.500 Ft

K 45 Rövid lejáratú kötelezettségek
127.500 Ft

(Mellékszámítás: $500 \text{ EUR} \times 255 \text{ Ft/EUR} = 127.500 \text{ Ft}$)

A deviza készlet-csökkenés elszámolása nyilvántartási árfolyamán (2008. december 1.):

T 45 Rövid lejáratú kötelezettségek
132.500 Ft

K 3861 Deviza betét számla
132.500 Ft

(Mellékszámítás: $500 \text{ EUR} \times 265 \text{ Ft/EUR} = 132.500 \text{ Ft}$)

Árfolyam-különbözet elszámolása:

T 8762 Külföldi pénzeszközre szóló eszközök és kötelezettségek

pénzügyileg rendezett árfolyamvesztése 5.000 Ft

K 45 Rövid lejáratú kötelezettségek
5.000 Ft

(Mellékszámítás: $132.500 \text{ Ft} - 127.500 \text{ Ft} = 5.000 \text{ Ft}$ VAGY $500 \text{ EUR} \times (265 \text{ Ft/EUR} - 255 \text{ Ft/EUR}) = 5.000 \text{ Ft}$)

Fordulónapi átértékelés (2008. december 31.):

T 448 Pénzügyi lízing miatti kötelezettség
707.000 Ft

K 9763 Külföldi pénzügyi eszközök és kötelezettségek mérlegfordulónapi értékelésének összevont árfolyamnyeresége 707.000 Ft

[Mellékszámítás: $(260 \text{ Ft/EUR} - 253 \text{ Ft/EUR}) \times 101.000 \text{ EUR} = 707.000 \text{ Ft}$]

Fordulónapi átsorolás (2008. december 31.):

T 448 Pénzügyi lízing miatti kötelezettség
10.626.000 Ft

K 461 Rövid lejáratú egyéb kötelezettségek 10.626.000 Ft

(Mellékszámítás: $3.500 \text{ EUR} \times 12 \text{ hó} \times 253 \text{ Ft/EUR} = 10.626.000 \text{ Ft}$)

5. Példa: Devizában teljesített pótbefizetés értékelése

A gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény 120. §-a rendelkezik a korlátolt felelősségű társaságoknál arról, hogy a veszteség fedezetére a taggyűlés pótbefizetési kötelezettséget írhat elő a tagok számára, továbbá arról, hogy a veszteség pótlásához nem szükséges pótbefizetéseket a tagok részére vissza kell fizetni.

A külföldi tulajdonos által devizában befizetett pótbefizetés értékelését is el kell-e végezni a mérleg fordulónapján, s az árfolyam-különbözetet el kell-e számolni? A pótbefizetés visszafizetésekor keletkezett

árfolyam-különbözetet a pénzügyi műveletek eredményében kell-e kimutatni?

Megoldás:

A számvitelről szóló 2000. évi C. törvény 38. §-ának (4) bekezdése szerint: lekötött tartalékként kell kimutatni a gazdasági társaságnál a veszteségek fedezetére kapott pótbefizetés összegét annak visszafizetéséig. Elszámolása a pénzmozgással egyidejűleg történik.

A számviteli előírások alapján egyértelmű, hogy a veszteség fedezetére kapott pótbefizetést csak akkor lehet könyvelni, ha azt pénzügyileg is rendezték. Visszafizetésének könyvelése ugyancsak a pénzügyi rendezéshez kapcsolódik. Ebből következően, a veszteséges társaságnál nem lehet kimutatni követelésként a még meg nem kapott pótbefizetést, és nem szabad (nem is lehet) kötelezettséggként kimutatni a még vissza nem fizetett pótbefizetést.

Így a külföldi tulajdonos által devizában teljesített pótbefizetést a mérlegfordulónapon nem lehet értékelni, emiatt a mérlegben nincs kötelezettség, ezért árfolyam-különbözet sem lehet.

A devizában teljesített pótbefizetésnek a pénzügyi teljesítés napján a választott árfolyammal számított forintértékét kell a lekötött tartalék növekedéseként elszámolni. Újabb pótbefizetés hiányában ez a forintérték a lekötött tartalékban csak a visszafizetéskor fog változni (csökkenni). Természetesen, a pótbefizetés visszafizetéskor a lekötött tartalék összege a pótbefizetés forintértékével csökken, amiből az is következik, hogy az ezen forintértékből vásárolható devizát lehet a külföldi tulajdonosnak visszafizetni. (Növekvő árfolyam mellett ez devizában kevesebb lesz, mint a devizában rendezett pótbefizetés.) Növekvő árfolyam mellett a pótbefizetés címén teljesített deviza és a pótbefizetés visszafizetése címén kifizethető deviza különbözete a külföldi tulajdonos vesztesége, ezt a társaság az eredmény terhére történő elszámolással nem rendezheti. Ha mégis rendezi, akkor ezt a különbözetet rendkívüli ráfordításként kell elszámolnia, mint a külföldi tulajdonosnak adott végleges pénzáradást.

Junkertné dr. Szűcs Zsuzsanna